

A koedukációnak is, mint minden rendszernek, Van-
nak árnyoldalai, ezek különösen ott mutatkoznak, ahol
a lányok nem egyenlőjogú, hanem csak kegyből
megtúrt bejáró magántanulók. Nálunk évek óta — ki-
vételesen — megengedik egynéhány középiskolában,
hogy az órákra mint magántanulók bejárjanak. Ahol
azután leányközépiskola létesül, ott erre szükség nem
lesz; de mi történik azokkal a leányokkal, akik gim-
náziumot akarnak végezni, holott városukban csak felső
kereskedelmi leányiskola van? Vagy megfordítva? A
nagyobb városok, felekezetek, magántársulatok áldoza-
tokat hoznak leányközépiskolák fentartásáért, az állam
is tart fenn egynéhányat. Az 1912. évi statisztika
szerint a fiúgimnáziumok fentartási költsége 24.2 mil-
lió volt, egy tanulóra 323 korona jutott, (215 is-
kola), a leánygimnázium és felsőbb leányiskolák költ-
sége 2.5 millió, egy tanulóra 368 korona jutott (35 is-
kola). Ugyanebben az évben az összes fiúközépisko-
lák tanulójának száma 75.300, a leányiskoláké 7300
volt. Az 1910. évi népszámlálás adatai szerint a kö-
zépiskolák 8 osztályát végezte Magyarországon 228.000
férfi és 46.000 nő; elég szép arány ahhoz képest,
mennyire megnehezítik nálunk a nők középiskolai ta-
nulmányait.

Az előbbi adatokból látjuk, hogy különösen a fel-
sőbb leányiskola fentartása mekkora fényűzés volt, ame-
lyekben, a gimnáziumokat leszámítva, 1 tanulóra 380
korona költség jutott. A felső osztályok néhol egészen
elnéptelenedtek, mert ma már minden leány kenyérkere-
setre képesítő iskolát akar végezni. Kérdés, hogy a
nevelőnői osztállyal megtöltött felső leányiskola sorsa
nem lesz-e ugyanez? s

Az új rendelettel a lányok középfokú oktató-
sának ügye koránt sincs elintézve. Ott, ahol leányközép-
iskolák nincsenek, meg kell engedni, hogy a lányok
a fiúiskolákba rendesen bejárhasanak. A
kultúrához, pályára készüléshöz minden gyermeknek
egyforma joga legyen; ezért, nem csupán a reáliskolák,
gimnáziumok, hanem a felső kereskedelmi iskolák és
más (pl. felső ipari) szakiskolák is fogadják be a
leánytanulókat.

Gazdasági szempontból nagyjelentőségű ez
a kérdés. Ma a továbbtanulás lehetősége csak a va-
gyonos osztály lányai számára van meg. Kis városok-
ban, falun lakó szülők, ha lányukat tovább akarják ta-
nítottatni, az országnak kevés nagyvárosa áll e célból
rendelkezésükre; ezekben egy leány évi ellátása és tanu-
lása 1500-2000 koronába kerül. A magántanuláshoz
szükséges magánórákat és vizsgadíjakat pedig csak gaz-
dag családok fizethetik meg. Legtöbb szülő tehát in-
kább otthon tartja őket, ami az egyének, de főleg az
összeség szempontjából nagy veszteség. Olyan nagy
és gazdag vidéki városoknak, mint Kecskemét, Kapos-
vár, Brassó, Nagyvárad nincs leány középiskolájuk, sok
kisebb helyen csak óvónőképző, vagy felső kereske-
delmi iskola van; más városokban még polgári leánya-
iskola sincs, (fiúk számára van). Egyelőre nincs meg
az anyagi lehetőség arra, hogy az állam, vagy község
külön leányiskolákat állítson, de nem is volna érdemes
kellő számú tanuló híján); engedjék meg tehát a leá-
nyoknak, hogy a fiúkkal közösen tanuljanak. Az eddigi
tapasztalatok megmutatták, hogy éppen a kis-
városok kis tanulósámú iskoláiban nagyon könnyen
elérhető az iskolában és azon kívül a kellő tanári és
szülői ellenőrzés. Mindenesetre sokkal kevesebb vesze-
delmet jelent a vidéki leányokra nézve a fiúkkal közös
iskola, mintha szülői felügyelet nélkül Budapesten járná-

A leányközépiskolák reformja és a koedukáció.

Írta: Hacker Boriska.

Azokban az országokban, ahol idejekorán fel-
ismerték, hogy a nő is éppen olyan ember, mint a
férfi, már régen nincsenek külön iskolatípusok lányok
és fiúk részére, hanem közösen végzik középiskolai ta-
nulmányaikat. Finnországban 1885 óta vannak koedu-
kációs iskolák, amelyek száma évről-évre növekszik.
Svédország, Norvégia, Dánia, Portugália, Hollandia,
Olaszország, Görögország középiskolái nagyrészt közö-
sek; szintúgy az Északamerikai Egyesült-Államok szá-
mos iskolája. Angliában is van néhány koedukációs
középiskola; Skóciában majdnem mind az, Svájcban
és a Német birodalomban, Bajor- és Poroszországot
kivéve, szintén igen sok. A többi államokban, nálunk
is úgy féltik némelyek a fiúiskolákat a lányoktól,
mintha a legborzasztóbb ellenségéről volna szó. A kü-
lönöző kultúrájú, temperamentumú, felfogású nemze-
tek körében annyi már a közös iskola, hogy bátran
elindulhatunk az ottani tanügyi vezetők tapasztalatain.
A nehézkes felfogású, konzervatív, elfogult pedagógu-
sok kifogásaitól eltekintve, jórészt elméleti, nem
tapasztalaton alapuló hozzászólások) a vezetők általán-
ban megelégedésüket fejezték ki. Nem volt rá eset,
hogy a régi különválasztó rendszerre valahol visszatér-
tek volna.

nak leányközépiskolába, nem is szólva az anyagi előnyökről, amelyek szintén fontosak. Miért kerüljön egy lányos apának többre a gyereikéi taníttatása, mint egy fiús apának, holott egyenlő adót fizetnek?

A felső kereskedelmi iskolák felettes hatóságai a leányoknak rendszerint csak női iskolában engedik meg a magánvizsgát, ami költségtöbbletet jelent, mert hiszen igen kevés az országban a női felső kereskedelmi iskola. Sokszor megnehezíti a lányok helyzetét az a körülmény is, hogy kereskedelmi iskolai magánvizsgálataikat csak 17-18-19 éves korukban kezdhetik meg.

Az államok költségvetéseiben a nőnevelés ügye egészében sokkal kisebb összeggel szerepel, mint a férfiúké. Több is csaknem mindenütt a női analfabéta. Egészen természetes az a remény, hogy jövőben többet fognak majd a leányiskolákra költeni, de még mindig nem elég. Ma az észszerű takarékoság azt követeli, hogy minél több egyént kell bejuttatni a már meglévő iskolákba. Nehogy ennek következtében a középiskola túlszűfolttá váljék, meg kell nyitni a nők előtt az összes szakiskolákat és egyéb tanintézeteket. Akkor a fölösleges kiadásokat megtakarítják s kedvezően fektetik be a kultúrára szánt tőkét, mely az államnak közgazdasági és közművelődési téren busás kamatokat fog hozni.